

Дячук А. О.,
к. пед. наук, доцент,
доцент кафедри екології та біологічної освіти
Вікулова Г. О.,
магістрантка 1 курсу,
Хмельницький національний університет
dyachuk_ao@ukr.net

«СТАН ДОВКІЛЛЯ В ПОЛОНСЬКІЙ ОТГ: СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ТА МОЖЛИВОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»

У викладеному матеріалі проаналізовано стан довкілля в Полонській ОТГ. Охарактеризовано джерела впливу на природні компоненти громади. Викладено заходи з поліпшення екологічного стану громади, які тим самим будуть сприяти її переходу до сталого розвитку.

Ключові слова: стан навколишнього природного середовища громади, екологічні проблеми, сталий розвиток.

Полонська об'єднана територіальна громада знаходиться у Шепетівському районі Хмельницької області (далі ОТГ). До складу Полонської ОТГ входять 35 населених пунктів, зокрема м. Полонне. Її площа складає 601,38 км², чисельність населення – 34 839 тис. осіб (станом на 2020 рік).

Негативний вплив у Полонській ОТГ здійснюється на наступні природні компоненти: водні об'єкти, атмосферне повітря і ґрунт.

Джерелами забруднення атмосферного повітря ОТГ є викиди від стаціонарних і пересувних джерел, з яких основну частину забруднення привносять саме пересувні. Основними поллютантами є SO₂, NO₂, CO₂, CO, неметанові легкі органічні сполуки, сажа і пил неорганічний [1].

Серед стаціонарних джерел основними забруднювачами атмосферного повітря є наступні підприємства: Полонське підприємство теплових мереж (котельні №1-9), ТОВ «Полонський спецкар'єр», підприємство, що розробляє родовище гранітів «Полонське» (ПАТ «Полонський гірничий комбінат»), СТОВ ВНПГ по розведенню свиней агрофірма «Маяк» (свинокомплекс), цегельний завод ТОВ «Нова цегла».

Згідно з даними Державної статистичної служби у Хмельницькій області за період з 2017 по 2020 роки від стаціонарних джерел забруднення було по ОТГ викинуто 12887 т поллютантів (рисунок 1) [на основі даних джерела 2]. Загалом по Хмельниччині саме Полонська ОТГ після Кам'янець-Подільської має найбільші показники обсягів викидів забруднюючих речовин.

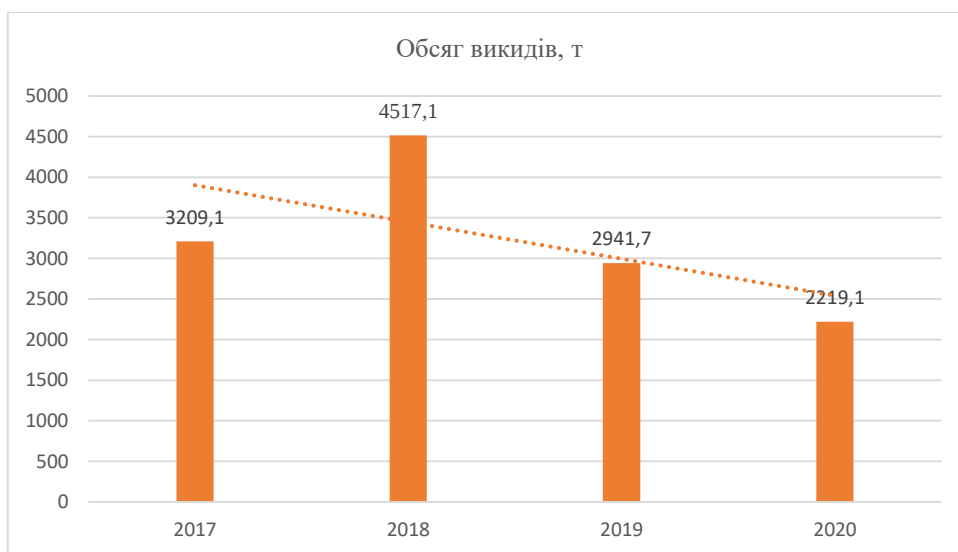

Рисунок 1 – Обсяг викидів забруднюючих речовин у Полонській ОТГ

Гідрографія міста Полонне представлена рікою Хомора (з якої здійснюється господарсько-питне водопостачання міста, а саме з Гамарнянського водосховища, а також з підземних вод з 5-ти свердловин на околиці міста), річками Хоморець, Дружня, та іншими притоками р. Хомора, ставками та озерами. Джерелом забруднення водних об'єктів є поверхневий стік, який формується на території міста, виробничих майданчиків промислових підприємств, фільтрат стихійних звалищ сміття та водопроникні вигрібні ями приватної забудови. Очищена водопровідна вода не відповідає державним санітарним нормам і правилам, спостерігалось перевищення допустимих значень по залізу загальному, марганцю, забарвленості, каламутності, перманганатної окиснюваності і жорсткості. Каналізаційні очисні споруди господарсько-побутової каналізації розташовані в центральній частині міста [1].

Забруднення ґрунтів в ОТГ відбувається внаслідок впливу господарсько-побутових відходів, викидів від автотранспорту, відсутності розвинутої системи зливової каналізації, неповного охоплення садибної забудови централізованою системою водовідведення [1].

На території ОТГ за період з 2017 по 2020 роки на території ОТГ було утворено 141 973,1 тис. т ТПВ [3, 4]. Від обсягу утворених відходів утилізовані становлять значну частину – 67 % (враховуючи те, що у країні основний метод поводження з відходами є їх видалення, що становить більше 90 %, то цей показник утилізації – високий), а видалені – 22 %.

Також небезпеку становлять промислові відходи I - III класів небезпеки (відповідно до ЗУ, який діяв до 2023 року «Про відходи»), проте більшість промислових підприємств максимально використовують доцільно відходи і передають їх споживачам як вторинну сировину), небезпечні відходи (є проблема відсутності пунктів їх прийому і об'єктів із знешкодження і рециклінгу) і накопичені непридатні і заборонені хімічні засоби захисту рослин [1].

Статистичні дані по ОТГ показників викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря і обсяги утворення відходів і поводження з ними наявні тільки на період 2017-2020 років, тому що надалі вони надаються сумарно по новим утвореним районам згідно з постановою Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-IX «Про утворення та ліквідацію районів».

Загалом основними екологічними проблемами ОТГ є наступні [1]:

- забруднення вод, яке зумовлюється відсутністю очисних споруд або їх низьким рівнем забезпечення очищення стічних вод в системі дощового водовідведення;
- забруднення атмосферного повітря через роботу котелень;
- недоліки в екологічному управлінні та недостатній рівень екологічної обізнаності і поводження з ТПВ (відсутність системи роздільного збору вторинної сировини і виникнення несанкціонованих сміттєзвалищ).

Таким чином вирішення нагальних першочергових екологічних проблем ОТГ здійснюється шляхом виконання необхідних заходів, що мають напрямок узгодження з завданнями цілей сталого розвитку, зокрема Цілі 6. Чиста вода та належні санітарні умови, Цілі 11. Сталий розвиток міст і громад, Цілі 13. Боротьба зі зміною клімату. Реалізація цих відповідних завдань буде сприяти переходу ОТГ до сталого розвитку – досягненню узгодженості екологічної, економічної і соціальної сфер. А саме у екологічній сфері: покращення дорожньої інфраструктури, розподіл навантаження на дороги з метою зменшення високої концентрації політантив у атмосферному повітрі, використання альтернативних доступних джерел опалення і енергії, модернізація і будівництво очисних споруд, використання системи оборотного водопостачання на промислових підприємствах, створення належної інфраструктури з управління відходами, а також удосконалення наявної екологічної політики.

Список використаних джерел

1. Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Полонської міської об'єднаної територіальної громади на період до 2027 року [Електронний ресурс] : Офіційний сайт Виконавчий комітет Полонської міської ради територіальної громади – Режим доступу: <https://pol-otg.gov.ua/strategii-rozvitku-polonskoi-otg-09-07-02-20-01-2020/> (дата звернення: 01.04.2025).

2. Викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення по містах і районах у 2017, 2018, 2019 і 2020 роках [Електронний ресурс] : Офіційний сайт Головного управління статистики у Хмельницькій області – Режим доступу: <https://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm> (дата звернення: 21.04.2025).

3. Утворення відходів по містах і районах у 2017, 2018, 2019 і 2020 роках [Електронний ресурс] : Офіційний сайт Головного управління статистики у Хмельницькій області – Режим доступу: https://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/statinf/ns/uv_r20.htm (дата звернення: 21.04.2025).

4. Поводження з відходами по містах і районах у 2017, 2018, 2019 і 2020 роках [Електронний ресурс] : Офіційний сайт Головного управління статистики у Хмельницькій області – Режим доступу: https://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/statinf/ns/pv_r20.htm (дата звернення: 21.04.2025).